

Repertoriul jurisprudenței

Cauza C-700/20

**London Steam-Ship Owners' Mutual Insurance Association Limited
împotriva
Kingdom of Spain**

[cerere de decizie preliminară formulată de High Court of Justice (England & Wales), Queen's Bench Division (Commercial Court)]

Hotărârea Curții (Marea Cameră) din 20 iunie 2022

„Trimitere preliminară – Cooperare judiciară în materie civilă și comercială – Regulamentul (CE) nr. 44/2001 – Recunoașterea unei hotărâri pronunțate într-un alt stat membru – Motive de nerecunoaștere – Articolul 34 punctul 3 – Hotărâre ireconciliabilă cu o hotărâre pronunțată anterior între aceleași părți în statul membru solicitat – Condiții – Respectarea în hotărârea pronunțată anterior și prin care se preiau termenii unei sentințe arbitrale a dispozițiilor și a obiectivelor fundamentale ale Regulamentului (CE) nr. 44/2001 – Articolul 34 punctul 1 – Recunoaștere vădit contrară ordinii publice a statului membru solicitat – Condiții”

1. *Cooperare judiciară în materie civilă – Competența judiciară și executarea hotărârilor în materie civilă și comercială – Regulamentul nr. 44/2001 – Domeniu de aplicare – Materii excluse – Arbitraj – Recunoaștere și executare de către o instanță națională a unei sentințe arbitrale – Hotărâre prin care este recunoscută o sentință arbitrală – Chestiune care intră în sfera dreptului național și a dreptului internațional aplicabile – Excludere din domeniul de aplicare*
[Convenția din 27 septembrie 1968, art. 1 alin. (4); Regulamentul nr. 44/2001 al Consiliului, art. 1 alin. (2) lit. (d)]

(a se vedea punctele 43-45 și 47)

2. *Cooperare judiciară în materie civilă – Competența judiciară și executarea hotărârilor în materie civilă și comercială – Regulamentul nr. 44/2001 – Recunoașterea și executarea hotărârilor – Noțiunea de hotărâre – Hotărâre prin care este recunoscută o sentință arbitrală – Incluziune – Condiții – Verificarea respectării dispozițiilor și a obiectivelor fundamentale ale Regulamentului nr. 44/2001 – Lipsă – Hotărâre care nu se poate opune recunoașterii unei hotărâri pronunțate în alt stat membru*
[Regulamentul nr. 44/2001 al Consiliului, considerentul (16), art. 27, 32 și 34 pct. 3]

(a se vedea punctele 48-50, 53-57 și 71-73 și dispozitiv 1)

3. *Cooperare judiciară în materie civilă – Competența judiciară și executarea hotărârilor în materie civilă și comercială – Regulamentul nr. 44/2001 – Competență în materie de asigurări – Obiective – Protecția părții defavorizate (Regulamentul nr. 44/2001 al Consiliului, art. 34 pct. 3)*

(a se vedea punctele 59-62)

4. *Cooperare judiciară în materie civilă – Competența judiciară și executarea hotărârilor în materie civilă și comercială – Regulamentul nr. 44/2001 – Litispendență – Cereri între aceleași părți, având aceeași cauză și același obiect – Obligația de declinare a competenței instanței sesizate ulterior – Condiții (Regulamentul nr. 44/2001 al Consiliului, art. 27)*

(a se vedea punctele 64, 68 și 69)

5. *Cooperare judiciară în materie civilă – Competența judiciară și executarea hotărârilor în materie civilă și comercială – Regulamentul nr. 44/2001 – Recunoașterea și executarea hotărârilor – Motive de refuz – Încălcarea ordinii publice a statului solicitat – Noțiune – Autoritate de lucru judecat a unei hotărâri pronunțate anterior – Hotărâre prin care este recunoscută o sentință arbitrală – Inaplicabilitatea articolului 34 punctul 3 din Regulamentul nr. 44/2001 în cazul acestei hotărâri – Excludere (Regulamentul nr. 44/2001 al Consiliului, art. 34 punctele 1 și 3)*

(a se vedea punctele 77-80 și dispozitiv 2)

Rezumat

În urma naufragiului petrolierului *Prestige*, în anul 2002, în largul coastelor spaniole, cauzând daune semnificative privind mediul, în Spania a fost inițiată o procedură penală împotriva, printre alții, a comandantului acestei nave.

În cadrul acestei proceduri, mai multe persoane juridice, printre care și statul spaniol, au introdus acțiuni civile împotriva comandantului și a proprietarilor petrolierului *Prestige* și împotriva London P&I Club, asigurător de răspundere a navei și a proprietarilor acesteia. Toți acești pârâți au fost declarați de instanțele spaniole răspunzători din punct de vedere civil. Prin ordonanța de executare din 1 martie 2019, Audiencia Provincial de A Coruña (Curtea Provincială din La Coruña, Spania) a stabilit sumele pe care fiecare reclamant, printre care și statul spaniol, era îndreptățit să le solicite pârâților respectivi.

Or, ulterior introducerii acțiunilor civile menționate în fața instanțelor spaniole, London P&I Club a inițiat, la rândul său, o procedură de arbitraj în Regatul Unit, solicitând să se constate că, în temeiul clauzei compromisorii cuprinse în contractul de asigurare încheiat cu proprietarii *Prestige*, Regatul Spaniei era obligat să își formuleze cererile mai degrabă în cadrul acestui arbitraj decât în Spania și că răspunderea sa de asigurător nu putea fi angajată în niciun mod față de Regatul Spaniei. Astfel, contractul de asigurare ar prevedea că, în conformitate cu clauza „pay to be paid” („plătește pentru a fi plătit”), asigurătorul trebuie mai întâi să plătească victimei despăgubirile datorate, înainte de a putea recupera cuantumul acestora de la asigurător. Tribunalul arbitral a admis această cerere, considerând că contractului i se aplica dreptul englez.

Sesizată de London P&I Club în temeiul legii naționale privind arbitrajul¹, High Court of Justice² a încuviințat, la 22 octombrie 2013, executarea sentinței arbitrale pe teritoriul național și a pronunțat în aceeași zi o hotărâre de recunoaștere a acestei sentințe. Apelul formulat de Regatul Spaniei împotriva acestei încuviințări a fost respins.

Regatul Spaniei a solicitat ulterior și a obținut recunoașterea în Regatul Unit, în temeiul articolului 33 din Regulamentul nr. 44/2001³, a ordonanței de executare din 1 martie 2019 a Curții Provinciale din La Coruña. London P&I Club a formulat însă apel împotriva acestei recunoașteri la High Court of Justice.

Sesizată cu titlu preliminar de această din urmă instanță, Curtea precizează în special condițiile în care o hotărâre pronunțată de o instanță a unui stat membru și prin care este recunoscută o sentință arbitrală poate constitui o hotărâre, în sensul articolului 34 punctul 3 din Regulamentul nr. 44/2001⁴, susceptibilă să se opună recunoașterii în acest stat membru a unei hotărâri pronunțate de o instanță în alt stat membru.

Aprecierea Curții

Curtea statuează că o hotărâre pentru recunoașterea unei sentințe arbitrale intră sub incidența excluderii arbitrajului prevăzute de Regulamentul nr. 44/2001⁵ și nu poate să beneficieze de recunoașterea reciprocă între statele membre și să circule în spațiul judiciar al Uniunii în conformitate cu dispozițiile regulamentului menționat.

În aceste condiții, o asemenea hotărâre poate fi considerată o hotărâre, în sensul articolului 34 punctul 3 din același regulament, care se poate opune recunoașterii în statul membru în care a fost pronunțată a unei hotărâri pronunțate de o instanță în alt stat membru dacă aceasta este ireconciliabilă cu hotărârea respectivă. Astfel, noțiunea de „hotărâre” face obiectul unei definiții largi în Regulamentul nr. 44/2001. Totodată, articolul 34 punctul 3 din acest regulament urmărește un obiectiv specific, și anume protejarea integrității ordinii juridice interne a unui stat membru și asigurarea faptului că ordinea sa socială nu este perturbată prin faptul că este obligat să recunoască o hotărâre pronunțată în alt stat membru care este ireconciliabilă cu o hotărâre pronunțată, între aceleași părți, de propriile instanțe.

Situația este însă diferită în ipoteza în care sentința arbitrală pe care o preia această hotărâre a fost adoptată în împrejurări care nu ar fi permis să fie pronunțată, cu respectarea dispozițiilor și a obiectivelor fundamentale ale Regulamentului nr. 44/2001, o hotărâre judecătorească ce intră în domeniul de aplicare al acestuia.

Astfel, ansamblul obiectivelor urmărite de regulamentul menționat se reflectă în principiile care stau la baza cooperării judiciare în materie civilă în cadrul Uniunii, printre care în special securitatea juridică pentru justițiabili, buna administrare a justiției, reducerea la minimum a riscului apariției unor proceduri concurente și încrederea reciprocă în administrarea justiției.

¹ Arbitration Act 1996 (Legea din 1996 privind arbitrajul).

² High Court of Justice (England & Wales), Queen’s Bench Division (Commercial Court) [Înalta Curte de Justiție (Anglia și Țara Galilor), Secția Queen’s Bench (Camera comercială), Regatul Unit] (denumită în continuare „High Court of Justice”).

³ Regulamentul (CE) nr. 44/2001 al Consiliului din 22 decembrie 2000 privind competența judiciară, recunoașterea și executarea hotărârilor în materie civilă și comercială (JO 2001, L 12, p. 1, Ediție specială, 05/vol. 1, p. 3).

⁴ Potrivit articolului 34 punctul 3 din Regulamentul nr. 44/2001, o hotărâre nu este recunoscută dacă aceasta este ireconciliabilă cu o hotărâre pronunțată într-un litigiu între aceleași părți în statul membru solicitat.

⁵ Articolul 1 alineatul (2) litera (d) din Regulamentul nr. 44/2001.

Încrederea reciprocă în administrarea justiției la nivelul Uniunii, pe care se întemeiază normele în materia recunoașterii hotărârilor judecătorești prevăzute de acest regulament, nu se extinde însă la hotărârile pronunțate de tribunale arbitrale și nici la hotărârile judecătorești prin care sunt recunoscute acestea.

Or, Curtea constată că conținutul sentinței arbitrale în discuție în litigiul principal nu ar fi putut face obiectul unei hotărâri judecătorești care intră în domeniul de aplicare al Regulamentului nr. 44/2001 fără a încălca două norme fundamentale ale acestuia, referitoare la efectul relativ al unei clauze compromisorii cuprinse într-un contract de asigurare și litispendența.

În ceea ce privește efectul relativ al unei clauze compromisorii cuprinse într-un contract de asigurare, o clauză atributivă de competență convenită între un asigurător și un asigurat nu poate fi opusă persoanei vătămate de un prejudiciu asigurat care dorește să acționeze direct, în temeiul răspunderii delictuale sau cvasidelictuale, împotriva asigurătorului în fața instanței de la locul unde s-a produs fapta prejudiciabilă sau în fața instanței de la locul unde este domiciliată aceasta. În consecință, o altă instanță decât cea deja sesizată cu acțiunea directă nu ar trebui să se declare competentă în temeiul unei astfel de clauze compromisorii pentru a garanta obiectivul urmărit de Regulamentul nr. 44/2001, și anume protecția persoanelor vătămate de un prejudiciu față de asigurătorul respectiv. Or, acest obiectiv ar fi compromis în cazul în care o hotărâre de recunoaștere a unei sentințe arbitrale prin care un tribunal arbitral s-a declarat competent în temeiul unei asemenea clauze compromisorii ar putea fi considerată o „hotărâre pronunțată între aceleași părți în statul membru solicitat”, în sensul articolului 34 punctul 3 din regulamentul menționat.

În ceea ce privește litispendența, împrejurările care caracterizează cele două proceduri din litigiul principal, în Spania și în Regatul Unit, corespund tocmai unei situații în care instanța sesizată ulterior este obligată să suspende din oficiu acțiunea până în momentul în care se stabilește competența primei instanțe sesizate, iar ulterior, dacă se stabilește această competență, își declină competența în favoarea instanței respective⁶. Astfel, la data inițierii procedurii de arbitraj, o procedură era deja pendinte în fața instanțelor spaniole. Această procedură implica aceleași părți, în special statul spaniol și London P&I Club, iar acțiunile civile introduse în fața instanțelor spaniole fuseseră deja notificate acestuia din urmă. În plus, aceste proceduri au același obiect și aceeași cauză, și anume eventuala angajare a răspunderii London P&I Club față de statul spaniol. Curtea concluzionează, prin urmare, că revine instanței sesizate în vederea pronunțării unei hotărâri de recunoaștere a unei sentințe arbitrale sarcina de a verifica respectarea dispozițiilor și a obiectivelor fundamentale ale Regulamentului nr. 44/2001 pentru a preveni o eludare a acestora. Finalizarea unei proceduri arbitrale cu încălcarea efectului relativ al unei clauze compromisorii cuprinse într-un contract de asigurare și a normelor privind litispendența constituie o asemenea eludare. Or, întrucât această verificare nu a avut loc în fața instanțelor din Regatul Unit vizate, hotărârea de recunoaștere a sentinței arbitrale nu se poate opune, în litigiul principal, recunoașterii unei hotărâri pronunțate în alt stat membru.

S-a solicitat Curții să stabilească și dacă, în subsidiar, în împrejurări precum cele din cauza principală, din articolul 34 punctul 1 din Regulamentul nr. 44/2001⁷ ar putea decurge un obstacol în calea recunoașterii în Regatul Unit a ordonanței de executare din 1 martie 2019 a Curții Provinciale din La Coruña. Curtea a statuat că această dispoziție nu permite să se refuze recunoașterea sau executarea unei hotărâri pronunțate în alt stat membru ca urmare a

⁶ Conform articolului 27 din Regulamentul nr. 44/2001.

⁷ Potrivit acestei dispoziții, o hotărâre nu este recunoscută dacă recunoașterea este vădit contrară ordinii publice a statului membru solicitat.

caracterului său contrar ordinii publice pentru motivul că această hotărâre ar încălca autoritatea de lucru judecat a unei hotărâri de recunoaștere a unei sentințe arbitrale. Astfel, legiuitorul Uniunii a reglementat în mod exhaustiv chestiunea autorității de lucru judecat a unei hotărâri pronunțate anterior, prin intermediul articolului 34 punctele 3 și 4 din acest regulament.